

کاربرد QFD به منظور شناسایی مشخصه‌های اصلی طراحی وب سایت با استفاده از TOPSIS فازی

ایرج نوری^۱
علی بختیاری^۲

چکیده:

گسترش عملکرد کیفیت (QFD)^۳ نگرشی در راستای توسعه محصول جدید به منظور افزایش رضایت مشتری می‌باشد. این تحقیق شیوه استفاده از گسترش عملکرد کیفیت (QFD) را در طراحی وب نشان می‌دهد. اساس کار در این تحقیق طراحی محصولی جدید مطابق با نیاز کاربران بوده است (به منظور طراحی یک سیستم مدیریت محتوا (CMS)^۴ از گسترش عملکرد کیفیت استفاده شده است). خواسته‌های مشتری^۵ از گروهی ۲۵ نفری از کاربران اینترنت آشنا با خرید الکترونیک از طریق پرسشنامه جمع آوری شده است. عوامل طراحی (الزامات فنی)^۶ نیز بر اساس نظر ۵ نفر از کارشناسان طراحی وب به دست آمده است.

نتایج تحقیق حاکی از این بود که اجرای گسترش عملکرد کیفیت می‌تواند داده‌ها و اطلاعات خاصی را ایجاد کند که در طراحی وب سایت برای افزایش تعداد بازدید و راحتی کاربران تأثیر به سزایی دارد. نتایج نشان می‌دهد که مهمترین الزام فنی با توجه به نیازهای مشتریان و نظرات کارشناسان، جدول محتوا^۷، قالب بندی سایت^۸ و نوار ابزار^۹ می‌باشد. جدول محتوا تأثیر به سزایی بر سرعت جستجو و سفارش کالا دارد. قالب بندی سایت نیز با اینکه برای کاربر قابل تشخیص نیست اما بر زیبایی و نظم و متعاقباً در ک بهتر مشتری تأثیرگذار است. نوار ابزار نیز دیگر عنصر مهم در طراحی است که به راهنمایی کاربر تأثیرگذار است.

واژگان کلیدی:

گسترش عملکرد کیفیت، طراحی وب سایت، مجموعه‌های فازی، TOPSIS فازی، روش تحلیل توسعه‌ای.

^۱- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی اراک

^۲- دانشجوی ارشد مهندسی صنایع دانشگاه آزاد اسلامی اراک

³- Quality Function Deployment

⁴- Content Management System

⁵- Costumer Requirement

⁶- Technical Requirement

⁷- Content Table

⁸- Website Template

⁹- Toolbar

مقدمه

مشتری به منظور ترجمه به ویژگی‌های محصول به صورت سیستماتیک و هدفمند بررسی می‌گردد. طراحان طراحی و کیفیت انطباق را به دست می‌آورند. در این تحقیق خواسته‌های مشتری از طریق تعدادی از کاربران اینترنت و تعدادی از مشتریان یک شرکت طراحی وب سایت جمع آوری شده است.^[۲]

در این تحقیق خواسته‌های مشتری از طریق پرسشنامه جمع آوری شده است. از طریق یک جلسه بحث و گفتگو با ۵ نفر از کارشناسان این حوزه عوامل اصلی طراحی که با خواسته‌های جمع آوری شده هستند انتخاب شدند و اهمیت نسبی این عوامل طراحی از لحاظ کمی ارزیابی شده و عوامل مناسب در پایان انتخاب شدند که مهمترین عوامل طراحی بودند که شرکت برای بهبود کار خود باید بر روی طراحی مجدد ساختار فنی آنها سرمایه گذاری می‌کرد.

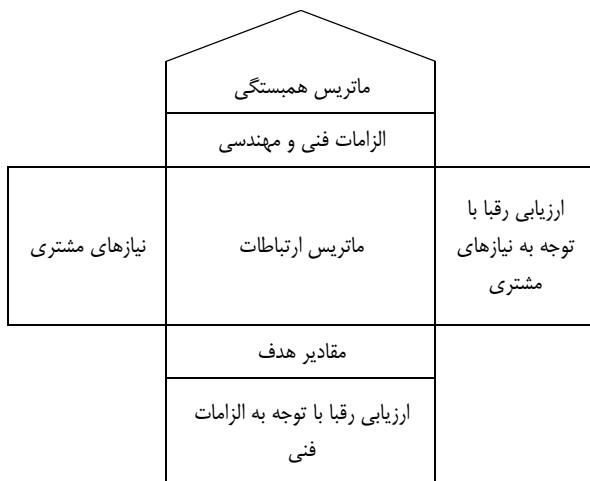
گسترش عملکرد کیفیت – QFD

QFD کنونی به همان جداول کیفیت بر می‌گردد . مبنا و اساس ساختار ماتریسی جداول کیفیت برای اولین بار در سال ۱۹۷۲ در صنایع کشتی سازی کوبه توسط پروفسور یوجی آکائو به منظور طراحی تانکرهای کشتی مورد استفاده قرار گرفت. البته لازم به ذکر است که مفهوم " گسترش کیفیت " برای اولین بار توسط آکائو در سال ۱۹۶۹ مطرح شده و در سال ۱۹۶۹ در قالب یک مقاله علمی توسط ، وی انتشار یافت. دکتر آکائو در ادامه مطالعات و تحقیقات خود در مورد QFD در آوریل ۱۹۷۲ اقدام به ارائه ایده خود در مورد مفهوم گسترش کیفیت در قالب یک سیستم و با عنوان Hinshitsu Tenki System نمود . نقطه عطف تکامل روش QFD در سال ۱۹۷۸ با انتشار کتابی با عنوان "گسترش عملکرد کیفیت "از سوی دکتر یوجی آکائو و شیگرو در می زونو همراه بود . رشد و ارتقای مفاهیم QFD و استقرار عملی آن در صنایع ژاپن در سال ۱۹۸۰ با اعطای جایزه دمینگ به شرکت کایابا به دلیل استفاده مناسب از این روش به اوج خود رسید . با آشنایی بیش از هشتاد تن از مدیران تضمین کیفیت شرکت‌های آمریکایی با QFD که توسط آکائو در یک دوره آموزشی چهار روزه در سال ۱۹۸۳ انجام شد ، مفاهیم QFD برای اولین بار در آمریکا مطرح شد . شرکت

در حال حاضر با گسترش تکنولوژی هر روز بر شمار کامپیوترهای شخصی افزوده می‌شود. یکی از تغییرات قابل ملاحظه در چند سال اخیر پیدایش اینترنت است که در حال حاضر استفاده از آن یکی از کارهای معمول زندگی روزانه ماست. به طور ویژه تجارت الکترونیک یکی از کارهای در حال رشدی است که در عصر اینترنت مورد بررسی قرار می‌گیرد. یکی از فاکتورهای مهم در اینترنت (در همه زمینه‌ها)، طراحی وب سایت است. طراحی وب سایت از جمله مسائلی است که در حال حاضر تمرکز بیشتری بر آن وجود دارد. هم اکنون زبان‌های برنامه نویسی بسیاری هم تحت سرور و هم تحت کلاینت وجود دارد که نشان دهنده گسترش طراحی وب سایت می‌باشد. راهکارهای متفاوتی برای طراحی وب سایت مانند ساده‌نویسی، فهرست‌بندی، سبک و ... به وجود آمده است. اکثر راهکارهای پیشنهاد شده به صورت مفهومی و کیفی هستند. تاکنون تحقیقاتی در خصوص تاثیر عوامل طراحی Hee-Sok Park و Seung J.Noh در تحقیقات‌شان به این نتیجه رسیدند که پس زمینه‌های روش‌تر و شفاف‌تر به کاربر در هنگام خرید الکترونیکی احساس آرامش و راحتی بیشتری می‌دهد^[۶]. ما در این مقاله به منظور طراحی یک محصول جدید در تجارت الکترونیک برخی راهکارهای مهم در زمینه طراحی وب سایت را بررسی می‌کنیم. این تحقیق در یک شرکت طراحی سایت و به منظور ساخت یک CMS (سیستم مدیریت محتوا) برای فروشگاه‌های الکترونیک انجام شده است . در این تحقیق به منظور بررسی فاکتورهای مهم در طراحی و بهبود وضعیت آنها از تکنیک QFD فازی استفاده می‌کنیم. QFD نوعی متداول‌تر طراحی محصول و خدمات بوده که اطلاعات ورودی آن نیازهای مشتری می‌باشد.

یک فرآیند برنامه ریزی است که می‌تواند برنامه ساختار یافته ای برای استفاده مؤثر از ابزارهای تکنیکی فراهم کند. این فرآیند در حصول تمرکز بر مشتری به سازمان کمک خواهد کرد، تنها با این شیوه از تمرکز است که سازمان می‌تواند نیازهای خود را در خصوص ارتقای رضایت مشتری تشخیص دهد. در QFD خواسته‌های

خانه کیفیت دارای ساختارهای متنوعی است که در شکل حالت کلی آن نشان داده شده است. در اکثر موارد اطلاعات به دست آمده از خانه کیفیت به اندازه ای است که محققین تنها به بررسی این اطلاعات می پردازنند.

شکل ۱ . خانه کیفیت

- برای تکمیل خانه کیفیت مراحل زیر باید انجام شود:
- الزامات کیفی مشتریان (نیازهای مشتری)
- اولویت بندی نیازهای مشتریان
- ارزیابی رقبا
- ترجمه نیازهای مشتری به الزامات فنی
- تعیین رابطه بین نیازهای مشتری و الزامات فنی
- ارزیابی رقبا با توجه به الزامات فنی (در صورت امکان)
- توسعه و بهبود الزامات کیفی و اولویت بندی
- بررسی رابطه میان الزامات فنی
- استخراج مفاهیم مورد نظر و بازبینی

با این روش می توانیم نیازهای مشتریان را با استفاده از تکنیکی ساخت یافته (QFD) در فرآیندهای مختلف سازمان (مانند طراحی، تولید و ...) مورد توجه قرار دهیم.

فورد در سال ۱۹۸۶ خمن استفاده از QFD در طراحی قطعات خودرو در زمرة اولین پیشگامان استفاده از این ابزار در آمریکا قرار گرفت و از آن تاریخ به بعد، استفاده از QFD در صنایع ایالات متحده و اروپا ، به تدریج به عنوان ابزاری کارآمد و مؤثر در طراحی محصولات جدید گسترش یافت.[۲]

به طور خلاصه روش QFD بدین صورت است که در مرحله اول شناسایی و درک خواسته ها و نیازهای مشتریان از مهمترین مراحل اجرای تکنیک QFD می باشد. برای این منظور ابتدا باید مشتریان محصول یا خدمت شناسایی شوند. گروههای مختلف مشتریان، توزیع کنندگان، کارکنان پیمانکاران و ... که به طریقی با الزامات فنی محصول در ارتباطند شناسایی می شوند. قدم بعدی تعیین روش شناسایی نیازهای مشتری می باشد (مانند مصاحبه، نظرات مشتریان، گروههای متتمرکز و ...). سپس نیازهای جمع آوری شده ارزیابی و مهمترین آنها انتخاب می شوند (از ابزارهایی مانند نمودار وابستگی بین عوامل، نمودار درختی، مدل کانو و ... استفاده می شود). در مرحله بعد بررسی و اطمینان از صحت داده ها و بررسی و تحلیل داده ها و در نهایت به روز آوری داده های جمع آوری شده می باشد.

QFD به طور کلی با سه دیدگاه آکائو، ماقابه و فوکوها را شناخته می شود که پر کاربردترین آنها روش ماقابه می باشد. دیدگاه چهار ماتریسی بنا به دلایلی مانند سادگی یادگیری ارتباط منطقی پوشش مراحل مهم تولید و ... بیشتر مورد استفاده قرار می گیرد این چهار ماتریس عبارتست از:

طرح ریزی محصول^{۱۰} (خانه کیفیت^{۱۱})، طراحی محصول^{۱۲}، طرح ریزی فرآیند^{۱۳}، برنامه ریزی کنترل فرآیند^{۱۴}.

خانه کیفیت (ماتریس طرح ریزی محصول) ابزاری توانمند برای ترجمه صدای مشتری^{۱۵} و خواسته های کیفی او از محصول به الزامات کمی می باشد. از طریق این ماتریس رابطه بین نیازهای مشتری و الزامات فنی مشخص می شود.

¹⁰ Product Planning

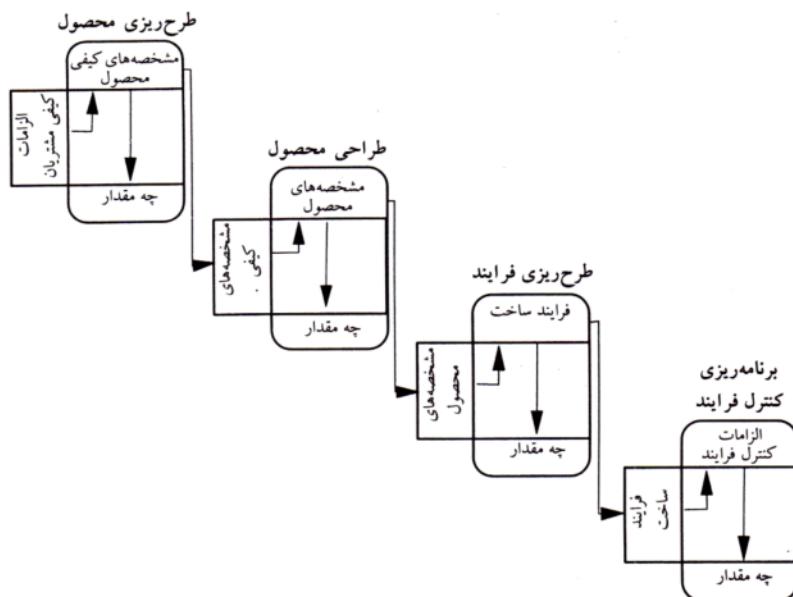
¹¹ HOQ – House Of Quality

¹² Product Design

¹³ Process Planning

¹⁴ Production Planning

¹⁵ Voice of Costumer

شکل ۲ . مدل ۴ ماتریسی ماکابه

گسترش عملکرد کیفیت فازی^{۱۶}

پروفسور لطفی زاده در سال ۱۹۶۵ برای اولین بار با معرفی نظریه مجموعه های فازی^{۱۷} مدلسازی اطلاعات نادقيق و استدلال تقریبی با معادلات ریاضی را بیان نمود. این نظریه تحولی عظیم در ریاضیات و منطق کلاسیک به وجود آورد. ایده نظریه مجموعه های فازی با این عبارت توسط پروفسور لطفی زاده مطرح شد: "ما نیازمند یک نوع دیگری از ریاضیات هستیم تا بتوانیم ابهامات و عدم دقت رویدادها را مدل سازی نماییم، مدلی که متفاوت از نظریه احتمالات است". لذا نظریه فازی برای بیان و تشریح عدم قطعیت در رویدادها به کار می رود که بر اساس منطق چند ارزشی بوجود آمده است. به طور کلی می توان چنین گفت که جائی که پیچیدگی سیستم در حدی است که نمی توان با دقت و صراحت در مورد پارامترها، مشخصه ها و رفتار سیستم قضاوت کرد، مفهوم فازی جهت مدلسازی و تحلیل مطرح می شود [۱].

مجموعه های فازی در QFD نیز استفاده شده است. در روش QFD بسیاری از متغیرهای ورودی به طور قطعی قابل تشخیص نیستند و نمی توان آنها را به صورت یک عدد واحد مشخص کرد. متغیرهای کلامی^{۱۸} در مجموعه

های فازی بهترین گزینه برای متغیرهای ورودی خانه کیفیت می باشد. در زمینه QFD فازی تحقیقاتی زیادی انجام شده است. در سال ۱۹۹۶ Ho, Khoo یک نگرشی با تمرکز بر کاربرد ریاضیات فازی و تصور احتمال برای مشخص کردن ایهام در عملیات QFD ارائه کردند[۳]. Ming Zhou در سال ۱۹۹۸ از مدلهای بهینه سازی و منطق فازی در محاسبات خانه کیفیت استفاده کرده است [۱۳]. در سال ۱۹۹۹ نیز Wang یک نگرش رتبه بندی فازی برای تعیین اولویت بندی مشخصه های فنی ارائه ۲۰۰۰ شد. Shen Kwang-Jae Kim. در سال ۱۱. یک روش چند شاخصه فازی به منظور رتبه بندی ارائه کرده است [۸]. Liang-Hsuan Chen نیز در سال ۲۰۰۳ یک مدل خطی فازی در QFD را ارائه کرده است [۹].

E. Ertugrul Karsak در سال ۲۰۰۴ روشی بر مبنای برنامه ریزی چند هدفه فازی برای رتبه بندی ارائه کرد [۴]. M.Bevilacqua در سال ۲۰۰۶ از میانگین فازی برای رتبه بندی استفاده کرده است [۱۱]. Yizeng Chen نیز در سال ۲۰۰۶ در تحقیقاتش از میانگین وزنی فازی در Cengiz Kahraman. و QFD استفاده کرده است [۱۴]. تیم تحقیقاتیش در سال ۲۰۰۶ نیز از ANP فازی برای اولویت بندی در QFD استفاده کردند [۳]. Gulcin

^{۱۶} Fuzzy Quality Function Deployment

^{۱۷} Fuzzy Set Theory

^{۱۸} Verbal Variable

۹. جذابیت و زیبایی سایت
۱۰. راحتی در پی‌گیری سفارشات

در مرحله بعد برای به دست آوردن وزن این نیازها از روش تحلیل توسعه ای Chung استفاده شده است[۷]. به این منظور با استفاده از نظرات مشتریان ماتریس مقایسه زوجی فازی ^{20} را تشکیل دادیم . در این تحقیق اعداد استفاده شده ، اعداد فازی مثلثی هستند. برای مقایسه شاخص ها در ماتریس مقایسه زوجی فازی از جدول ۱ استفاده شده است :

(1.0,1.0,1.0)	برتری یکسان
(0.5,1.0,1.5)	برتری کم
(1.0,1.5,2.0)	برتری متوسط
(1.5,2.0,2.5)	برتری زیاد

جدول ۱ . معادل فازی متغیرهای کلامی ماتریس مقایسه زوجی

این اعداد فازی ارائه شده با مقیاسهای زبانی معمولی برابر نیستند ولی برای استفاده در تصمیم گیری فازی مناسبند . ماتریس مقایسه زوجی حاصل در جدول ۲ نشان داده شده است.

در مرحله بعد باید برای هر سطر مقدار S_i را به دست آوریم S_i از فرمول زیر محاسبه می شود. S_i ها نیز اعداد فازی می باشند. اگر M_{ij} عنصر سطر i و ستون j ام ماتریس باشد آنگاه داریم :

$$S_i = \sum_{j=1}^m M_{ij} \otimes \left[\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m M_{ij} \right]^{-1} \quad (1)$$

مقادیر به دست آمده برای S_i ها به صورت اعداد فازی مثلثی می باشد که در زیر آمده است:

$$\begin{aligned} S1 &= (0.049879, 0.114591, 0.248792) \\ S2 &= (0.054142, 0.119366, 0.263008) \\ S3 &= (0.054078, 0.124141, 0.248792) \\ S4 &= (0.043517, 0.101891, 0.227467) \\ S5 &= (0.043326, 0.081264, 0.201450) \\ S6 &= (0.045044, 0.097116, 0.229883) \\ S7 &= (0.043517, 0.098739, 0.220358) \\ S8 &= (0.029075, 0.070187, 0.154109) \\ S9 &= (0.044599, 0.101891, 0.234575) \\ S10 &= (0.040336, 0.090814, 0.206142) \end{aligned}$$

²⁰ Twice Comparison Matrix

Buyukozkan گروهی فازی استفاده کرده است[۵]. Metin Celik و همکارانش نیز در سال ۲۰۰۸ در تحقیقاتشان به منظور رتبه‌بندی الزامات فنی از AHP فازی در محاسباتشان استفاده کردند[۱۲]- Liang- Hsuan Chen در سال ۲۰۰۸ نیز یک مدل غیر خطی فازی در QFD را ارائه کرده است [۱۰] . بیشتر روش‌های فازی استفاده شده بر اساس وزن دهن ساده روابط بین مشخصه های فنی و نیازهای مشتری است. در QFD فازی ماتریس ارتباطات و ماتریس همبستگی را به صورت اعداد فازی و یا متغیرهای کلامی تعریف می کنند. در این تحقیق ما روابط بین نیازهای مشتری و مشخصه های فنی را به صورت متغیرهای کلامی و سپس به صورت اعداد فازی تعریف کرده ایم. همچنین برای وزن دهن به نیازهای مشتری از روش تحلیل توسعه‌ای ^{۱۹} Chung برای وزن دهن فازی استفاده کرده‌ایم.[۷]

روش اجرای تحقیق

در این تحقیق به منظور طراحی یک محصول جدید برخی راهکارهای مهم در زمینه طراحی وب سایت را بررسی می کنیم. این تحقیق در یک شرکت طراحی سایت و به منظور ساخت یک CMS (سیستم مدیریت محتوا) برای فروشگاه‌های الکترونیک انجام شده است . اولین مرحله جمع آوری نیازهای مشتریان است که برای این منظور از ۲۵ کاربر اینترنت آشنا با خرید الکترونیک خواستیم تا نیازهایشان را از یک مرکز خرید الکترونیک و درجه اهمیت آنها را در فرم‌های ارائه شده بنویسند . براساس اطلاعات جمع آوری شده نیازهای آنها عبارت بود از :

۱. سادگی جستجو
۲. پیمایش راحت سایت
۳. معرفی محصولات با جزئیات کامل
۴. سادگی در مقایسه محصولات
۵. نمایش آخرین محصولات دیده شده
۶. نمایش پر بیننده ترین ها و پر فروشترین ها
۷. عدم پیچیدگی صفحات سایت
۸. نمایش دسته بندی محصولات

¹⁹ Extent Analysis

راحتی در یکگری سفلوشنات	راحتی در جنایت و زیبایی سپارت	راحتی در تشخیص دسته بندهی محصولات	راحتی در عدم پیچیدگی صفحات سایت	نمایش برینده محصولات دیده نشده	نمایش آخرین محصولات با جزئیات کامل	معروفی محصولات با جزئیات احتسابت	معروفی محصولات با جزئیات احتسابت	
سدادگی جستجو	(1,0,1,0,1,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,1,0,1,5)	(1,0,1,5,2,0)	(1,0,1,5,2,0)	(0,5,1,0,1,5)	(0,5,1,0,1,5)
سادگی جستجو	(1,0,1,0,1,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,1,0,1,5)	(1,0,1,5,2,0)	(1,0,1,5,2,0)	(1,0,1,5,2,0)	(1,0,1,5,2,0)
بیمایش راحت سایت	(0,5,1,0,1,5)	(1,0,1,0,1,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,1,0,1,5)	(0,67,1,0,2,0)	(1,0,1,5,2,0)	(1,0,1,5,2,0)
معرفی محصولات با جزئیات کامل	(0,5,1,0,1,5)	(0,5,1,0,1,5)	(1,0,1,0,1,0)	(1,0,1,5,2,0)	(1,5,2,0,2,5)	(1,5,2,0,2,5)	(0,5,1,0,1,5)	(1,0,1,5,2,0)
سادگی در مقایسه محصولات	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,1,0,1,5)	(0,5,0,67,1,0)	(1,0,1,0,1,0)	(0,5,1,0,1,5)	(0,67,1,0,2,0)	(1,0,1,5,2,0)	(0,5,1,0,1,5)
نمایش اخرين محصولات با جزئیات احتسابت	(0,5,1,0,1,5)	(0,5,1,0,1,5)	(0,5,0,67,1,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,0,67,1,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,0,67,1,0)
نمایش پرینده ترینها و پرفوشترینها	(0,5,0,67,1,0)	(0,5,1,0,1,5)	(0,4,0,5,0,67)	(0,67,1,0,2,0)	(0,67,1,0,2,0)	(1,0,1,0,1,0)	(0,67,1,0,2,0)	(1,0,1,5,2,0)
عدم پیچیدگی صفحات سایت	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,0,67,1,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,1,0,1,5)	(1,0,1,5,2,0)	(0,5,1,0,1,5)	(1,0,1,0,1,0)	(1,0,1,5,2,0)
راحتی در ترسیم دسته بندهی محصولات	(0,4,0,5,0,67)	(0,4,0,5,0,67)	(0,5,0,67,1,0)	(0,5,0,67,1,0)	(0,5,1,0,1,5)	(0,5,0,67,1,0)	(0,5,0,67,1,0)	(0,67,1,0,2,0)
جدایت و زیبایی سایت	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,0,67,1,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,1,0,1,5)	(0,5,1,0,1,5)	(1,0,1,5,2,0)	(1,0,1,0,1,0)
راحتی در یگری سفلوشنات	(0,67,1,0,2,0)	(0,5,0,67,1,0)	(0,5,1,0,1,5)	(1,0,1,5,2,0)	(0,5,0,67,1,0)	(0,5,1,0,1,5)	(0,67,1,0,2,0)	(1,0,1,0,1,0)

جدول ۳ . ماتریس مقایسه زوجی

$V(S5>S1, S2, S3, S4, S6, S7, S8, S9, S10) = 0.77463$
 $V(S6>S1, S2, S3, S4, S5, S7, S8, S9, S10) = 0.866763$
 $V(S7>S1, S2, S3, S4, S5, S6, S8, S9, S10) = 0.867483$
 $V(S8>S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S9, S10) = 0.649617$
 $V(S9>S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S10) = 0.890258$
 $V(S10>S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9) = 0.820234$
 سپس باید مقادیر به دست آمده را نرمال کنیم. مقادیر به دست آمده در این مرحله را به عنوان وزن معیارها در نظر می‌گیریم.

$$w_i = \frac{\chi_i}{\sum_{i=1}^n \chi_i} \quad (4)$$

مقادیر به دست آمده برای وزن معیارها در این روش عبارتند از:

$$\begin{aligned}
 w_1 &= 0.1097 \\
 w_2 &= 0.1126 \\
 w_3 &= 0.1151 \\
 w_4 &= 0.1020 \\
 w_5 &= 0.0892 \\
 w_6 &= 0.0998 \\
 w_7 &= 0.0999 \\
 w_8 &= 0.0748 \\
 w_9 &= 0.1025 \\
 w_{10} &= 0.0944
 \end{aligned}$$

وزن به دست آمده با توجه به نظرات مشتریان می‌باشد و با عنوان درجه اهمیت در ماتریس خانه کیفیت آورده می‌شود.

در مرحله بعد به ترجمه نیازهای مشتری به الزامات فنی می‌پردازیم. این کار با استفاده از کارشناسان شرکت انجام شده است به گونه‌ای که تمام نیازها ای مشتریان را جوابگو باشد. الزامات فنی با استفاده از پرسشنامه از طریق ۵ نفر از کارشناسان به دست آمده است. الزامات فنی به دست آمده عبارتند از:

۱. جدول محتوا

اکنون باید درجه امکان بزرگ‌تر بودن S_j نسبت به هر S_i را محاسبه کنیم. به این منظور از فرمول زیر استفاده می‌کنیم مقادیر حاصل از این مرحله اعداد قطعی می‌باشند:

$$V(S_i \geq S_k) = SUP(\min\{\alpha_{S_i}(\chi), \alpha_{S_k}(\chi)\}) \quad (2)$$

$$V(S_i \geq S_k) = \begin{cases} 1 & m_i \geq m_k \\ 0 & l_k \geq u_i \\ \frac{l_k - u_i}{(l_k - u_i) + (m_i - m_k)} & otherwise \end{cases} \quad (3)$$

برای مثال برای $V(S_1 \geq S_i)$ مقادیر به دست آمده برای این مرحله به صورت زیر می‌باشد:

$$\begin{aligned}
 V(S1>S2) &= 0.976058 \\
 V(S1>S3) &= 0.95325
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 V(S1>S4) &= 1 \\
 V(S1>S5) &= 1 \\
 V(S1>S6) &= 1 \\
 V(S1>S7) &= 1
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 V(S1>S8) &= 1 \\
 V(S1>S9) &= 1 \\
 V(S1>S10) &= 1
 \end{aligned}$$

در این مرحله باید درجه امکان بزرگ‌تر بودن S_j را نسبت به تمام S_j ها محاسبه کنیم که برای این منظور مقدار کمینه در میان نتایج به دست آمده در مرحله قبل را به عنوان درجه امکان بزرگ‌تر بودن S_j نسبت به تمام S_j ها در نظر می‌گیریم. برای مثال برای $S1$ داریم:

$$\begin{aligned}
 V(S1>S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9, S10) &= \min[V(S1>S2), \\
 V(S1>S3), V(S1>S4), \dots, \\
 V(S1>S9), V(S1>S10)]
 \end{aligned}$$

مقادیر به دست آمده در این تحقیق به صورت زیر است:

$$\begin{aligned}
 V(S1>S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9, S10) &= 0.95325 \\
 V(S2>S1, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9, S10) &= 0.977658 \\
 V(S3>S1, S2, S4, S5, S6, S7, S8, S9, S10) &= 1 \\
 V(S4>S1, S2, S3, S5, S6, S7, S8, S9, S10) &= 0.886271
 \end{aligned}$$

محاسبه می شود به طوریکه نیازهایی که نزد مشتریان دارای اهمیت بالایی است و باعث ایجاد انگیزه می شود ضریب $1/5$ و مواردی که باعث ایجاد رضایت می شوند اما به اهمیت موارد قبل نیستند درجه $1/2$ و سایر موارد که تأکید خاصی بر آنها نیست ضریب 1 را می گیرند.

۴- وزن مطلق D : برای محاسبه وزن مطلق باید اعداد متناظر با درجه اهمیت A، برنامه بهبود B و ضریب تصحیح C را در هم ضرب کنیم.

۵- وزن نسبی : هر یک از اعداد متناظر در ستون D (وزن مطلق) را بر جمع کل این ستون (مجموع وزنهای مطلق) تقسیم می کنیم.

نتایج حاصل از این محاسبات در جدول ۵ آورده شده است. در مرحله بعد بایستی به رتبه بندی مشخصه های فنی با توجه به نیازهای مشتریان بپردازیم برای این منظور از روش TOPSIS فازی استفاده می کنیم.

۲. نوار ابزار
۳. ابزار پیمایش
۴. نقشه سایت
۵. قالب بندی
۶. ابعاد سایت
۷. گرافیک سایت
۸. تصاویر سایت
۹. چند رسانه ای
۱۰. فرمت متن ها
۱۱. تبلیغات

سپس رابطه بین نیازهای مشتری و الزامات فنی با استفاده از نظرات مشتریان و کارشناسان تعیین شده است. برای امتیازدهی نیازهای مشتری در ماتریس خانه کیفیت فازی از جدول ۳ استفاده شده است. اعداد فازی متناظر با متغیرهای کلامی با توجه به نظر کارشناسان تهیه شده است.

جدول ۳. معادل فازی متغیرهای کلامی در خانه کیفیت

بسیار کم	(0,0,0,0,05)
کم	(0,0,0,1,0,2)
تاخددی کم	(0,2,0,3,0,4)
متوسط	(0,4,0,5,0,6)
تاخددی زیاد	(0,6,0,7,0,8)
زیاد	(0,8,0,9,1,0)
بسیار زیاد	(0,95,1,0,1,0)

این روابط در ماتریس خانه کیفیت در جدول ۵ آمده است. در ادامه به توسعه و بهبود نیازهای مشتریان پرداخته در نهایت وزن نسبی نیازهای مشتریان را برای محاسبات به دست می آوریم. برای به دست آوردن وزن نسبی به موارد زیر نیاز داریم:

۱- درجه اهمیت A : در قسمت قبل مقادیر آنها بر اساس نظرات مشتریان به دست آمد.

۲- برنامه بهبود B : اولویت بندی نیازها بر اساس برنامه سازمان می باشد که اعدادی بین ۱ تا ۵ می باشد.

۳- ضریب تصحیح C : در این قسمت برای تأکید بر نیازهایی از مشتریان که در ایجاد انگیزه و رضایت آنها اهمیت بیشتری دارد، ضریبی را در نظر می گیریم این ضریب به صورت اعداد $1/2 - 1/5$ بوده و بر اساس میزان تأثیر آنها بر ایجاد انگیزه و رضایت در مشتریان

TOPSIS فازی

برای رتبه بندی الزامات فنی از روش های گوناگونی استفاده شده است.

TOPSIS یکی از روش های تصمیم گیری چند معیاره (MADM)^{۲۱} است که m گرینه^{۲۲} را با توجه به n معیار^{۲۳} رتبه بندی می کند [۱۳]. اساس این روش انتخاب گزینه ای است که کمترین فاصله را از جواب ایده آل ثبت و بیشترین فاصله را از جواب ایده آل منفی^{۲۴} دارد. این روش نسبت به سایر روشها مانند روش وزن دهی ساده کامل تر بوده و نسبت به روش هایی مانند AHP سریعتر به جواب می رسد. از اینو در این تحقیق از این روش استفاده شده است. در اینجا مشخصه های فنی، گرینه هاست و نیازهای مشتری، معیارهای ما برای تصمیم گیری می باشد.

در مرحله اول ماتریس را مقیاس زدایی می کنیم برای این منظور از روش خطی استفاده می کنیم. به این منظور داریم:

²¹ Multiple Attribute Decision Making

²² Alternative

²³ Attribute

²⁴ PIS (Positive Ideal Solution)

²⁵ NIS (Negative Ideal Solution)

$$A+ = [(14.20, 14.95, 15.74), (18.22, 19.18, 20.19), (8.94, 9.41, 9.91), (13.21, 13.91, 14.64), (1.93, 2.03, 2.14), (4.30, 4.53, 4.77), (10.35, 10.89, 11.46), (3.22, 3.39, 3.57), (13.28, 13.98, 14.72), (7.34, 7.73, 8.14)]$$

$$A- = [(0, 0, 0.79), (0, 0, 1.01), (0, 0, 0.50), (0, 0, 0.73), (0, 0, 0.11), (0, 0, 0.24), (0, 0, 0.18), (0, 0, 0.18), (0, 0, 0.74), (0, 0, 0.41)]$$

اکنون باید فاصله گزینه ها را از ایده آل مثبت و منفی به دست آوریم به این منظور از فرمول زیر استفاده می کنیم:
برای فاصله بین x_{ik} و x_{ij} داریم:

$$d = \sqrt{(l_k - l_j)^2 + (m_k - m_j)^2 + (u_k - u_j)^2} \quad (10)$$

از اینرو فاصله بین گزینه ها و ایده آل مثبت و منفی به صورت زیر حساب می کنیم

$$d_{ij}^+ = \sqrt{(l - l^+)^2 + (m - m^+)^2 + (u - u^+)^2} \quad (11)$$

$$d_{ij}^- = \sqrt{(l - l^-)^2 + (m - m^-)^2 + (u - u^-)^2} \quad (12)$$

$$(13)$$

$$S_i^+ = \sum_{j=1}^n d_{ij}^+ \quad (14)$$

$$S_i^- = \sum_{j=1}^n d_{ij}^-$$

$$r_{ij}^+ = \frac{x_{ij}}{\max_j(x_{ij})} \quad (5)$$

$$r_{ij}^- = \frac{\min_j(x_{ij})}{x_{ij}} \quad (6)$$

با توجه به مثبت بودن معیارها به صورت زیر عمل می کنیم:

$$r_{ij} = \begin{pmatrix} l_{ij} & m_{ij} & u_{ij} \\ \hline u_m & m_m & l_m \end{pmatrix} \quad (7)$$

که در آن (l_m, m_m, u_m) مربوط به $\max_j(x_{ij})$ هستند.
سپس ماتریس حاصل را وزن دار می کنیم بدین شکل که عناصر متناظر با هر معیار را در وزن آن معیار ضرب می کنیم.

$$v_{ij} = r_{ij} \times w_j \quad (8)$$

در این مرحله باید جواب ایده آل مثبت و ایده آل منفی را به دست آوریم. که از فازی زدایی^{۲۶} به روش BNP بمنظور مقایسه و تعیین ایده آل مثبت و ایده آل منفی استفاده کرده ایم. طبق این روش، فازی زدایی به صورت زیر است. مقادیر حاصل در جدول ۴ نشان داده شده است.

$$BNP = [(U - L) + (M - L)]/3 + L \quad (9)$$

به ازای هر ستون j ، عدد فازی (در ماتریس نرمال وزن دار) متناظر با بزرگترین مقدار در همان ستون را به عنوان ایده آل مثبت و متناظر با کمترین مقدار در همان ستون را به عنوان ایده آل منفی در نظر می گیریم. مقادیر ایده آل مثبت و ایده آل منفی به دست آمده عبارتند از:

$$A+ = [(14.96), (19.2), (9.42), (13.92), (2.03), (4.53), (10.9), (3.39), (13.99), (7.74)]$$

$$A- = [(0.26), (0.34), (0.17), (0.24), (0.04), (0.08), (0.19), (0.06), (0.25), (0.14)]$$

الزامات فنی												
بازگشای مشترک	7.63	14.96	7.63	14.96	4.59	4.59	7.63	0.26	0.26	7.63	4.59	
	13.70	17.60	19.20	5.89	19.20	19.20	9.79	9.79	0.34	13.70	0.34	
	9.42	0.17	0.17	0.17	4.80	2.89	0.97	2.89	2.89	4.80	8.63	
	13.92	0.24	0.24	0.24	1.44	4.27	4.27	1.44	0.24	4.27	7.10	
	2.03	1.04	0.04	0.04	1.04	0.04	1.86	0.04	1.04	0.04	0.62	
	0.08	4.53	0.08	0.08	3.23	0.08	0.47	0.08	1.39	0.47	1.39	
	3.34	7.78	3.34	1.13	10.90	0.19	5.56	5.56	5.56	9.99	10.90	
	3.39	1.73	0.06	1.04	1.73	0.06	1.04	0.06	0.06	0.06	0.06	
	7.14	1.45	4.29	0.25	12.83	7.14	13.99	13.99	13.99	13.99	4.29	
	3.95	7.74	0.14	2.37	0.14	0.14	0.14	0.14	0.14	0.14	0.14	

جدول ۴ . مقادیر به دست آمده از فازی زدابی

الزامات فنی												
بازگشای مشترک	12.77	0.00	12.77	0.00	18.01	18.01	12.77	25.47	25.47	12.77	18.01	
	9.72	3.46	0.00	23.11	0.00	0.00	16.38	16.38	32.68	9.72	32.68	
	0.00	16.03	16.03	16.03	8.04	11.34	14.65	11.34	11.34	8.04	1.70	
	0.00	23.69	23.69	23.69	21.64	16.75	16.75	21.64	23.69	16.75	11.88	
	0.00	1.74	3.46	3.46	1.74	3.46	0.37	3.46	1.74	3.46	2.45	
	7.72	0.00	7.72	7.72	2.29	7.72	7.05	7.72	5.46	7.05	5.46	
	13.12	5.52	13.12	16.95	0.00	18.55	9.30	9.30	9.30	1.97	0.00	
	0.00	2.90	5.78	4.08	2.90	5.78	4.08	5.78	5.78	5.78	5.78	
	11.94	21.76	16.84	23.82	2.52	11.94	0.00	0.00	0.00	0.00	16.84	
	6.60	0.00	13.17	9.31	13.17	13.17	13.17	13.17	13.17	13.17	13.17	

جدول ۵ . مقادیر به دست آمده برای ایده آل مثبت (d_{ij}^+)

الزامات فنی												
بازگشای مشترک	12.93	25.49	12.93	25.49	7.73	7.73	12.93	0.04	0.04	12.93	7.73	
	23.31	30.05	32.71	9.92	32.71	32.71	16.59	16.59	0.05	23.31	0.05	
	16.05	0.03	0.03	0.03	8.14	4.87	1.78	4.87	4.87	8.14	14.75	
	23.72	0.03	0.03	0.03	2.63	7.19	7.19	2.63	0.03	7.19	12.03	
	3.46	1.76	0.01	0.01	1.76	0.01	3.18	0.01	1.76	0.01	1.05	
	0.01	7.72	0.01	0.01	5.50	0.01	0.85	0.01	2.34	0.85	2.34	
	5.64	13.24	5.64	2.06	18.57	0.03	9.42	9.42	9.42	17.07	18.57	
	5.78	2.93	0.01	1.75	2.93	0.01	1.75	0.01	0.01	0.01	0.01	
	12.09	2.64	7.23	0.04	21.91	12.09	23.84	23.84	23.84	23.84	7.23	
	6.68	13.18	0.02	4.00	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	

جدول ۶ . مقادیر به دست آمده برای ایده آل منفی (d_{ij}^-)

$$C8 = 0.33$$

$$C9 = 0.25$$

$$C10 = 0.54$$

$$C11 = 0.37$$

در پایان گزینه ها را بر اساس مقادیر به دست آمده برای نزدیکی نسبی (C_i) بر اساس ترتیب نزولی رتبه بندی می کنیم.

رتبه بندی نهایی گزینه ها در زیر آمده است.

۱. جدول محتوا
۲. قالب بندی
۳. نوار ابزار
۴. فرمت متنها
۵. گرافیک سایت
۶. ابعاد سایت
۷. تبلیغات
۸. ابزار پیمایش
۹. تصاویر سایت
۱۰. نقشه سایت
۱۱. چند رسانه ای

این رتبه بندی نشان دهنده اولویت الزامات فنی نسبت به هم در طراحی می باشد. همان گونه که محاسبات نشان می دهد این اولویت بندی براساس معیارهایی است که از مشتریان به دست آمده ، از این رو شرکت برای بهبود محصول خود و لحاظ نمودن نیازها و خواسته های مشتریان می بایست این اولویت بندی را در مرحله طراحی در نظر بگیرد . ارائه یک جدول محتوای قوی تر قطعاً تاثیر بیشتری بر جذب مشتریان و افزایش تعداد بازدیدکنندگان سایت دارد تا توجه بر تصاویر یا گرافیک سایت . توجه به این اولویت بندی در طراحی محصول قطعاً تاثیر به سزاپی در نتایج خواهد داشت .

مقادیر به دست آمده برای فاصله گزینه ۱ از ایده آل مثبت عبارتند از :

$$\begin{aligned} S1 &= 61.89 \\ S2 &= 75.11 \\ S3 &= 112.59 \\ S4 &= 128.18 \\ S5 &= 70.31 \\ S6 &= 106.73 \\ S7 &= 94.53 \\ S8 &= 114.27 \\ S9 &= 128.63 \\ S10 &= 78.71 \\ S11 &= 107.96 \end{aligned}$$

مقادیر به دست آمده برای فاصله گزینه ۱ از ایده آل منفی عبارتند از :

$$\begin{aligned} S1 &= 109.67 \\ S2 &= 97.08 \\ S3 &= 58.60 \\ S4 &= 43.34 \\ S5 &= 101.89 \\ S6 &= 64.67 \\ S7 &= 77.56 \\ S8 &= 57.42 \\ S9 &= 42.37 \\ S10 &= 93.37 \\ S11 &= 63.79 \end{aligned}$$

اکنون باید نزدیکی نسبی هر گزینه را به ایده آل ها محاسبه کنیم. که با رابطه زیر به دست می آید .
(۱۵)

$$C_i = \frac{S_i^-}{S_i^+ + S_i^-}$$

مقادیر حاصل از این مرحله:

$$\begin{aligned} C1 &= 0.64 \\ C2 &= 0.56 \\ C3 &= 0.34 \\ C4 &= 0.25 \\ C5 &= 0.59 \\ C6 &= 0.38 \\ C7 &= 0.45 \end{aligned}$$

جدول ۵ . خانه کیفیت

منابع:

- [۱] محمد جواد اصغرپور ، "تصمیم گیریهای چند معیاره " ، انتشارات دانشگاه تهران ، ۱۳۸۷
- [۲] کامران رضایی ، حمیدرضا حسینی آشتیانی ، محمد هوشیار ، "QFD رویکردی مشتری مدار به طرح ریزی و بهبود کیفیت محصول " ، شرکت مشارکتی ار - تو - توف ایران ، ۱۳۸۴
- [۳] Cengiz Kahraman,Tijen Ertay, "A fuzzy optimization model for QFD planning process using analytic network approach", European Journal of Operational Research 171 (2006) 390
- [۴] E. Ertugrul Karsak , "Fuzzy multiple objective programming framework to prioritize design requirements in quality function deployment " , Computers & Industrial Engineering 47 (2004) 149–163
- [۵] Gulcin Buyukozkan, Orhan Feyzioglu, Da Ruan , "Fuzzy group decision-making to multiple preference formats in quality function deployment " , Computers in Industry 58 (2007) 392–402
- [۶] Hee-Sok Park , Seung J.Noh , "Enhancement Of Web Desing Quality Throgh The QFD Approach" , Total Quality Management 13-3 (2002) 393-401
- [۷] Ke-Jun Zhu,Yu Jing,Da-Yong Chang,"A discussion on Extent Analysis Method and applications of fuzzyAHP" , European Journal of Operational Research 116 (1999) 450
- [۸] Kwang-Jae Kim, Herbert Moskowitz , Anoop Dhingra , Gerald Evans , "Fuzzy multicriteria models for quality function deployment" , European Journal of Operational Research 121 (2000) 504
- [۹] Liang-Hsuan Chen, Ming-Chu Weng , "A Fuzzy Model for Exploiting Quality Function Deployment" , Mathematical and Computer Modelling 38 (2003) 559
- [۱۰] Liang-Hsuan Chen, Wen-Chang Ko , "A fuzzy nonlinear model for quality function deployment considering Kano's

نتایج تحقیق

گسترش عملکرد کیفیت، هنوز هم در بسیاری در شرکت ها و صنایع مانند "تجارت الکترونیک" یک فرآیند جدید و نوین به شمار می رود. بنابراین، هنگامی که شرکتها، اهمیت انگیزه مشتری را تشخیص دهند، گسترش عملکرد کیفیت (QFD) به سرعت به عنوان ابزار برنامه ریزی تولیدات و خدمات در جهت رفع نیازهای مشتری قابل استفاده می باشد. این تحقیق بطور ویژه بر طراحی وسایت برای فروشگاههای الکترونیک تمرکز دارد.

در این تحقیق اجزاء طراحی فروشگاه الکترونیک از طریق تکنیک QFD با حضور تعدادی از شرکت کنندگان در تحقیق مورد ارزیابی قرار گرفت . نتایج تحقیق نشان می دهد که مهمترین الزام فنی باتوجه به نیازها و نظرات مشتریان و کارشناسان ، جدول محتوا ، قالب بندی سایت و نوار ابزار می باشد . این اجزا دارای تاثیر قابل ملاحظه ای بر کیفیت کار وسایت می باشند . دیگر عناصر بررسی شده نیز عناصری مهم در طراحی می باشند که با این عناصر در ارتباطند زیرا که مجموعه آنها که یک کل منسجم منظم و زیبا را بوجود خواهد آورد ولذا رسیدگی به آنها نیز دارای اهمیت است اما این موارد باتوجه به نیازهای مشتریان از اهمیت بیشتری برخوردار می باشند . جدول محتوا تاثیر بسزایی بر سرعت جستجو و سفارش کالا دارد . قالب بندی سایت نیز با اینکه برای کاربر قابل تشخیص نیست اما بر زیبایی و نظم و بواسطه آن درک بهتر مشتری تأثیرگذار است . نوار ابزار نیز دیگر عنصر مهم در طراحی است که در راهنمایی کاربر مؤثر است .

نتایج ما بطور شفاف حکایت از آن دارد که گسترش عملکرد کیفیت در خصوص طراحی وسایت ، اطلاعات و داده های خاصی را می تواند ایجاد کند که در صورت استفاده تاثیر قابل ملاحظه ای بر میزان بازدید از سایت و در نتیجه بر فروش دارد .

- [13] Ming Zhou , "Fuzzy model and optimization models for implementing QFD", *Computers Ind. Engng*, 35.1-2, (1998) 237-240
- [14] Yizeng Chen, Richard Y.K. Fung, Jiafu Tang , "Rating technical attributes in fuzzy QFD by integrating fuzzy weighted average method and fuzzy expected value operator " , *European Journal of Operational Research* 174 (2006) 1553–1566.
- concept " , *Mathematical and Computer Modelling* 48 (2008) 581–593
- [11] M. Bevilacqua, F.E. Ciarapicab, G. Giacchetta , "A fuzzy-QFD approach to supplier selection " , *Journal of Purchasing & Supply Management* 12 (2006) 14–27
- [12] Metin Celik, Selcuk Cebi, Cengiz Kahraman, I. Deha Er , "An integrated fuzzy QFD model proposal on routing of shipping investment decisions in crude oil tanker market " , *Expert Systems with Applications* (2008)